

10.2.2020

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

SAK:n edustajiston sääntömääräinen kevätkokous

Muutosesitys vuorotteluvapaalain uudistamiseen

Teollisuusliitto ry esittää, että

SAK ryhtyisi edistämään vuorotteluvapaalain uudistamista

Nykyinen tilanne

Vuorotteluvapaan tarkoitus on edistää työssä poissaolon avulla työntekijän työssä jaksamista ja tarjota työtä työttömälle. Vuorotteluvapaalain ehtoja kiristettiin viime hallituskaudella, mikä onkin vähentänyt suuresti vuorotteluvapaan käyttämistä. Vuorotteluvapaoikeus syntyy nykyään vasta 20 vuoden työhistorian jälkeen, joka estää sen hyödynnettävyyttä yleisemmin työmarkkinoilla. Vuorotteluvapaan kestoa on lyhennetty, vuorottelukorvausta alennettu ja vapaan pitäminen on rajattu yhdenjaksoiseksi. Myös sijaiseksi palkattavan työttömän löytäminen on vaikeutunut.

Esityksen perustelut

Teollisuusliitto ehdottaa lakiin sekä määrällisiä että laadullisia muutoksia siten, että vuorotteluvapaoikeus mahdollistuu jatkossa 10 vuoden työhistorian jälkeen. Esitämme myös vuorotteluvapaan keston pidentämistä huomattavasti, sekä mahdollisuutta pitää vuorotteluvapaa lyhyemmissä jaksoissa, sen kuitenkin vaikuttamatta kokonaisvapaan määrään. Vuorotteluvapaalain nykyinen sisältö ei mahdollista pidempien työurien tavoitetta työssä jaksamisen suhteen eikä tarjoa työttömille riittävästi mahdollisuuksia katkaista työttömyys.

Ammattiyhdistysterveisin

Teollisuusliitto ry

Riku Aalto
puheenjohtaja

Turja Lehtonen
1. varapuheenjohtaja

Teollisuusliitto ry**Esitys 1 Vuorotteluvapaalain uudistaminen**

Teollisuusliitto esittää, että SAK ryhtyisi edistämään vuorotteluvapaalain uudistamista. Teollisuusliitto ehdottaa lakiin sekä määrällisiä että laadullisia muutoksia. Vuorotteluvapaoikeus tulisi jatkossa olla mahdollista 10 vuoden työhistorian jälkeen, vapaan kestoja tulisi pidentää ja vapaan jaksottaminen mahdollistaa. Vuorotteluvapaalain nykyinen sisältö ei tue työurien pidentämisen tavoitetta eikä tarjoa työttömille riittävästi mahdollisuuksia työttömyyden katkaisemiseen.

Vuorotteluvapaalain ehtoja kiristettiin rajusti viime hallituskauden aikana. Vuorotteluvapaoikeus syntyy vasta 20 vuoden työhistorian jälkeen, vapaan kestoja on lyhennetty, vuorottelukorvausta alennettu ja vapaan pitäminen on rajattu yhdenjaksoiseksi. Vuorotteluvapaan hyödyntäminen sekä sijaiseksi palkattavan työttömän löytäminen on näin vaikeutunut. Ehtojen heikentämisen myötä vuorotteluvapaan käyttäjien määrä on pudonnut noin 20 000 vajaan 6 000.

Aiemman osa-aikaisajan poistumisen jälkeen vuorotteluvapaa on työntekijän ainoa mahdollisuus työuran aikaiseen työn keventämiseen työtä jakamalla. Vapaita ovat käyttäneet selvitysten mukaan usein ikääntyneet työntekijät ja niiden on koettu edistävän työssä jaksamista ja jatkamista. Sijaisten työllisyys on vuorotteluvapaan jälkeen parantunut.

SAK:ssa on valmisteltu vuorotteluvapaan rinnalle uutta mallia työn jakamiseen. Kokoaikaisella työntekijällä olisi mahdollisuus osa-aikaistaa omaa työtään määräaikaisesti. Työnantajan tulee tällöin palkata työtön työnhakija vähintään osa-aikaiseen työhön. Molemmat työntekijät saavat palkan lisäksi toimeentulonsa turvaamiseen myös soviteltua työttömyyspäivärahaa. Työn keventämismahdollisuus tukisi erityisesti ikääntyviä työntekijöitä ja lisäksi osatyökykyisten työmahdollisuuksia.

Päätös: SAK tukee esityksessä esiin nostettuja tavoitteita työurien pidentämisestä, työssä jaksamisesta sekä työttömien työllistämisestä.

SAK edistää vuorotteluvapaalain uudistamista sekä uusien työn jakamiseen tähtäävien mallien kehittämistä.

4.2.2020

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

SAK:n edustajiston järjestäytymiskokous

Teollisuuslinjaperiaatteesta poikkeamisen vahvistaminen ja noudatettavat työehtosopimukset

Viime vuosina työnantajapuoli on käyttänyt järjestäytymisvapauttaan hakiesaan uusia etuja joko palkkatasoon tai työehtoja määrittäviin kirjauksiin. Sekä työnantajalla että työntekijöillä on Suomessa järjestäytymisvapaus, joka käytännössä aiheuttaa tilanteen, jossa työntekijäpuoli ei tosiasiallisesti pysty vaikuttamaan noudatettavaan työehtosopimukseen. Samalla työnantajapuoli pystyy oman järjestäytymisen perusteella oleellisesti vaikuttamaan työntekijöiden työehtoihin ja noudatettavaan työehtosopimukseen.

Tällaisia tilanteita voi olla muun muassa sellaiset, joissa alalla on kilpailevia työehtosopimuksia. Työehtosopimukset alistuvat kilpailevaan tilanteeseen, jos niiden soveltamisalalausekkeet ovat keskenään päällekkäiset. Harvinaisempaa on, että alalla olisi suoraan kaksi kilpailevaa työehtosopimusta. Yleensä työehtosopimukset ovat soveltamisalaltaan menneet päällekkäin alojen monimuotoistuksessa, joka on vaatinut työehtosopimuksen soveltamisalan laajentamista.

Teollisuuslinja-, eli toimialaperiaatteen mukaan työpaikalla noudatettava työehtosopimus määräytyy työnantajan päätoimialan perusteella. Teollisuuslinjaperiaatteen mukaisesti myös päätoimialaan liittymättömään toimintaan sovelletaan yleensä päätoimialan työehtosopimusta. Teollisuuslinjaperiaatteen mukaan voidaan joutua tilanteeseen, jossa työntekijöihin noudatetaan jotain aivan muuta työehtosopimusta kuin mitä siihen on alun alkaen sovittu tai tarkoitettu noudatettavan.

Yritysten osaltaan muuttuessa monialayrityksiksi, joissa saatetaan teettää useamman alan työehtosopimusten alaista työtä, muuttuu teollisuuslinjaperiaate työntekijöiden kannalta haitalliseksi, vaikkakin siihen osaltaan on olemassa poikkeuksiakin. Teollisuuslinjaperiaatteesta näiden poikkeusten suhteen tulisi saada vahvempaa säädäntöä lakiin.

Teollisuusliitto esittää, että

SAK aloittaa toimenpiteet sen suhteen, että lakia saataisiin selkeytettyä teollisuuslinjaperiaatteen suhteen niin, että monialayrityksissä noudatettaisiin

Teollisuusliitto ry • Industrifacket rfPostiosoite
PL 107
00531 HELSINKI
posti@teollisuusliitto.fiKäyntiosoite
Hakaniemenranta 1
Y-tunnus 0201717-2Puhelinvaihe
020 77 4001
www.teollisuusliitto.fiPalvelunumerot
Työsuhdeneuvonta
Työympäristö- ja sosiaaliturva-asiat
Jäsenpalvelu020 690 447
020 690 449
020 690 446

4.2.2020

alalle sovittua työehtosopimusta ja vahvistettaisiin teollisuuslinjaperiaatteen sovellettuja poikkeuksia. Samalla Teollisuusliitto esittää, että SAK aloittaa riittävät selvitykset sen suhteen, mitä muutoksia vaaditaan sellaisen tilanteen saavuttamiseksi, jossa työnantaja ei pääse omalla järjestäytymisellä vaikuttamaan noudatettaviin työehtoihin.

Ammattiyhdistysterveisin

Teollisuusliitto ry

Riku Aalto
puheenjohtaja

Turja Lehtonen
1. varapuheenjohtaja

Sopimushoppailu estettävä lailla

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU joutui viime vuonna turvautumaan laajoihin lakkoihin, joilla yhdessä muiden ammattiliittojen tukitoimien kanssa järjestäytyneet työntekijät pystyivät torjumaan Postin suunnitelman vaihtaa työntekijöiden työehtosopimus. Jos työnantaja olisi saanut tahtonsa läpi, Postin työntekijöiden palkat ja muut työehdot olisivat heikentyneet merkittävästi.

Posti ei ole ainoa työntekijöiden työehtojen halpuuttamista yrittänyt työnantaja. Työnantaja on pyrkinyt useilla muillakin aloilla siirtämään työntekijöitä halvemmän työehtosopimuksen piiriin ja lisää työehtoshoppailua tulemme varmasti näkemään tulevaisuudessakin, jos ilmiötä ei laiteta kuriin.

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa sen, että työnantaja voi työnantajaliittoa vaihtamalla omalla yksipuolisella päätöksellään vaihtaa myös työntekijöihinsä sovellettavan työehtosopimuksen.

Ei ole oikeudenmukaista, että työnantajan ei tarvitse neuvotella työntekijöidensä kanssa työehtosopimuksen vaihtamisesta. Työlainsäädännön tarkoituksena on suojata työsuhteen heikompa osapuolta eli työntekijää. Lain hengen mukaista olisi, että työehtosopimuksen voisi työpaikalla vaihtaa toiseen vain työntekijöiden siihen suostuessa.

SEL esittää, että SAK ryhtyy toimiin ja esittää Suomen hallitukselle, että sopimushoppailu estetään muuttamalla lainsäädäntöä niin, että työnantaja voi vaihtaa työehtosopimuksen vain, jos työntekijät hyväksyvät sen.

Helsingissä 6.3.2020

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry

Veli-Matti Kunttonen

Liittopuheenjohtaja

Teollisuusliitto ry**Esitys 2 Teollisuuslinjaperiaate*****Suomen Elintarviketyöläisten Liitto ry*****Esitys 6 Sopimusshoppailu estettävä lailla**

Teollisuusliitto esittää, että SAK aloittaa toimenpiteet lain selkeyttämiseksi teollisuuslinjaperiaatteen mukaiseksi. Monialayrityksissä noudatettaisiin alalle soveltua työehtosopimusta ja vahvistettaisiin teollisuuslinjaperiaatteeseen mukaan sovellettuja poikkeuksia. *Teollisuusliitto* esittää, että SAK aloittaa selvittämisen, mitä muutoksia vaaditaan, ettei työnantaja pääse vaikuttamaan työehtoihin omalla järjestäytymisellään.

Suomen elintarviketyöläisten liitto SEL ry esittää, että muun muassa PAU ry joutui edellisellä sopimuskierröksellä turvautumaan laajoihin lakkoihin, jotta liitto pystyi torjumaan työnantajien suunnitelman vaihtaa työehtosopimusta. SEL toteaa, että samanlainen työnantajapolitiikka on vastassa muillakin liitoilla. Ei ole oikeudenmukaista, että työehtosopimusta voidaan vaihtaa neuvottelematta työntekijöiden kanssa. SEL esittää, että lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että työnantaja voi vaihtaa työehtosopimuksen vain, jos työntekijät hyväksyvät työehtosopimuksen vaihtamisen.

Teollisuusliiton aloitteen osalta toimialaperiaatteella, tai toiselta nimeltään teollisuuslinjaperiaatteella, on Suomessa pitkät perinteet ja historia. Periaatteen on koettu olevan tärkeä erityisesti SAK:laisen teollisuuden piirissä. Se tarkoittaa sitä, että työehtosopimuksia sovelletaan lähtökohtaisesti työnantajayrityksen toimialan perusteella. Yrityksen tulee käytännössä järjestäytyä oman toimialansa mukaiseen työnantajaliittoon. Toimialaluokitusta (TOL2008) ylläpitää Suomessa Tilastokeskus.

Teollisuuslinjaperiaate tarkoittaa myös sitä, että työnantajan on sovellettava työehtosopimusta kaikkiin soveltamisalan työntekijöihin ammatista tai koulutuksesta riippumatta. Olennaista on, että työtehtävä on määritelty kuuluvaksi kyseisen työehtosopimuksen piiriin. Työntekijöihin noudatetaan usein omaa työehtosopimusta ja toimihenkilöihin omaansa, vaikka molemmat ryhmät ovatkin saman toimialan sisällä.

Oma kysymyksensä on teollisuuslinjaperiaatteesta poikkeaminen. Oikeuskirjallisuudessa mainitaan usein ammattialaperiaate, joka tarkoittaa työehtosopimuksen soveltamista työntekijän ammatti tai jäsenyys alan työntekijöitä edustavassa ammattiliitossa. Myös SAK:n piirissä on tunnistettavissa näitä molempia tilanteita.

Teollisuuslinjaperiaate on johdettavissa työehtosopimuslain 4 §:stä. Sen mukaan työnantajaa kielletään tekemästä soveltamisalalla sovellettavaan työhön työehtosopimusta, joka on ristiriidassa työehtosopimuksen kanssa. Näin soveltaminen tulee määräytyneeksi nimenomaan työnantajan järjestäytymisen ja toimialan mukaisesti. Tämän lisäksi on olemassa monialayrityksiä, jotka voivat olla

järjestäytyneitä useampaan työnantajaliittoon, eri toimialojensa pohjalta. Tällöin yritys voi olla samanaikaisesti sidottuna useampaan työehtosopimukseen.

Järjestäytymisvapaus on perusoikeus, joka on perustuslailla suojattu. Tämä koskee myös yritysten järjestäytymistä, eikä pitkällä tähtäimellä ole viisastakaan lähteä sitä rajoittamaan. On myös todettava, että mikäli yrityksen toimiala ja sovellettava työehtosopimus ovat yhteneväisiä, on järjestäytyminen kohdallaan. Tällöin työntekijäliittojen on kyettävä parempaan yhteistyöhön.

Työnantaja ei pääse väärin tarkoituksiperin vaikuttamaan järjestäytymisellään työehtoihin, jos työehtosopimusten soveltamisalat kyetään sopimaan ja varmistamaan SAK:n liittojen kesken. Tämä vaatii kykyä mukautua uusiin tilanteisiin, myös vastoin omaa lyhytaikaista etua. Samoin kyseeseen tulevat jäsenyyksien ja liittorajojen pohdinta sitä mukaan, kun elinkeinoelämä ja julkinen hallinto muuttavat muotoaan. Yhteistä etua tulisi edistää vaikka oma etu olisi uhattuna.

Suomen elintarviketyöläisten liiton aloitteen osalta on tilanne, että nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa on useita työelämän kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Hallitusohjelmassa ei ole kuitenkaan nimenomaan työehtoshoppailuun liittyvää toimenpide-ehdotusta. Lakivalmistelun käynnistäminen tarkoittaisi erillistä poliittista toimeksiantoa. Koko yleissitovuusjärjestelmän puolustaminen on kuitenkin keskeisimpiä asioita ay-liikkeen toimintaedellytysten kannalta, joten työntekijöiden aseman parantaminen sopimusvaihdostilanteissa on pysyvä edunvalvonnan kohde.

Päätös: SAK päättää ottaa teollisuuslinjaperiaatteen vahvistamisen tavoitteeksi, kun työmarkkinajärjestelmää seuraavan kerran kokonaisuutena uudistetaan. Tavoitteena olisi pyrkiä rajaamaan kilpailevien työehtosopimusten välisiä haittoja. Tavoite vaatii työehtosopimuslain avaamista, joten se todennäköisesti sisältää myös ei-toivottuja sivuvaikutuksia kyseiseen lakiin.

SAK ja liitot käynnistävät itsekriittisen keskustelun siitä, olemmeko valmiita tulevaisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin. Tämä tarkoittaa sitoutumista yhteiseen rajankäyntiin ja yhteisiin pelisääntöihin rajariitojen ratkaisemiseksi. SAK vaikuttaa, että työnantajien mahdollisuutta yksipuolisesti vaihtaa halvempaan sopimukseen pystytään rajoittamaan ja estämään nykyistä paremmin sekä liittojen yhteisin toimin että mahdollisuuksien mukaan myös lainsäädäntötasolla. SAK aloittaa selvittelyn ja valmistelun näiltä osin heti.

4.2.2020

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

SAK:n edustajiston järjestäytymiskokous

Alustatalous

Teollisuusliiton Erityisalojen sektorin työehtosopimusten piirissä teetetään työsuhteisen työn lisäksi myös työtä alustatalouden avulla, sekä itsensä työllistäjillä. Suurin osa aloista on edelleen normaalin työsuhteisen työn piirissä, mutta alustataloutta löytyy Jakelua koskevan työehtosopimuksen piiristä ja itsensä työllistäjiä metsä- ja maataloudesta, ravi- ja ratsastusaloilta, sekä viher- ja ympäristörakentamisaloilta. Oman erityisryhmänsä muodostavat metsämarjanpoimijat.

Itsensä työllistäjät ovat ryhmä, joka tekee itse työnantososopimuksen työnantajan kanssa. Itsensä työllistäjillä ei ole työjuridiikassa statusta eikä heidän työehdoistansa ole neuvoteltu työehtosopimuksilla. Usein itsensä työllistäjiä kuitenkin kohdellaan enemmän yrittäjinä kuin työsuhteisina työntekijöinä oikeuksineen. Itsensä työllistäjät, jotka työskentelevät lähellä työsuhteista työtä joutuvat yleensä huonompien sopimusten vuoksi heikompaan asemaan, koska he ovat velvollisia huolehtimaan omista eläke- ja sairausvakuutusmaksuistaan.

Alustataloudelle tunnusomaista on, että työntekijä työskentelee työnantajalle ilman työsuhteisen työn luonnetta. Tämä tarkoittaa sitä, että työntekijä ei ole työsuhteessa työnantajaan vaan hän joutuu työskentelemään yrittäjästatuksella. Työntekijä ei tosiasiallisesti pysty itse määrittelemään työnsä hintaa, mutta ei myöskään nauti työsuhteisen työntekijän eduista, kuten työehtosopimuksesta, työnantajan maksamista sosiaalimaksuista, yms. Näissä olosuhteissa työntekijän todellinen palkka saattaa jäädä hyvinkin matalaksi verrattuna työsuhteisiin työntekijöihin samalla alalla.

Teollisuusliitto ry esittää, että

ratkaisuna tilanteeseen sitoutuisimme SAK:n suunnitelmaan asettaa työsuopimuslakiin työsuhteolettama, jolloin työntekijä on automaattisesti työsuhteinen, ellei työnantajalla ole näyttöä siitä, ettei työsuopimuslain mukainen pakottava työsuhteen tunnusmerkistö täyty tai ellei muuten ole sovittu toisin.

Lain kiertämisen estämiseksi olisi lisäksi tarpeen lisätä aluehallintoviraston tarkastusresursseja sekä muuttaa lainsäädäntöä siten, että työneuvostolle annettaisiin oikeus antaa sitovia lausuntoja työnantajuudesta.

Ammattiyhdistysterveisin

Teollisuusliitto ryRiku Aalto
puheenjohtajaTurja Lehtonen
1. varapuheenjohtaja

Teollisuusliitto ry**Esitys 3 Alustatalous**

Teollisuusliitto ry esittää, että työsopimuslakiin lisättäisiin työsuhdeolettama, jotta työntekijän työsuhde olisi lähtökohtaisesti työsopimuslain piirissä. Työelämässä on ongelmana nykyään laajemminkin eri aloilla, että työtä teetetään alustatalouden avulla ja itsensä työllistäjillä. Tämä edellyttää liiton mielestä työsopimuslain muuttamista. Lisäksi Teollisuusliitto esittää, että aluehallintoviraston tarkastusresursseja tulisi lisätä. Työneuvostolle tulisi myös oikeus antaa sitovia lausuntoja työnantaja-asemasta.

Alustatyöntekijöillä ja itsensä työllistäjillä ei ole työoikeudellista asemaa eikä heidän työehdoistansa neuvotella eikä sovita työehtosopimuksilla. Työn teettäjät eivät tunnusta itsensä työllistäjille ja alustavälitteisen työn tekijöille työntekijän asemaa vaan pitävät heitä lähinnä yrittäjän kaltaisina sopimuskumppaneina. He joutuvat yrittäjien tavoin itse vastaamaan sosiaaliturvansa järjestämisestä.

Alustavälitteiselle työlle on yleistä, että työntekijä ei tosiasiallisesti pysty itse määrittelemään työnsä hintaa, työn tekemisen aikaa tai paikkaa, eikä hänellä ole itsenäistä pääsyä markkinoille. Lisäksi työnantajat käyttävät joko suoraa tai epäsuoraa työn johto- ja valvontavaltaa. Näissä olosuhteissa työntekijän todellinen palkka saattaa jäädä hyvinkin matalaksi verrattuna samalla alalla työskenteleviin työsuhteisiin työntekijöihin.

SAK:n hallitus on linjannut, että SAK:n tavoitteena on työlainsäädännön kehittämisessä täsmentää työsopimuksen käsitettä työsopimuslaissa. Lisäksi laissa tulisi olla nimenomaisesti työsuhteen naamiointin kielto ja työsuhdeolettama samoin kuin nykyistä tarkempi työnantajan määritelmä.

Päätös: SAK edistää edellä mainittuja tavoitteita hallitusohjelmaa toteuttavassa työryhmässä. Työsuojeluviranomaisten toimivalta-, henkilöstö- ja määräraharesurssien riittävyyttä edistetään työsuojelun tavoitteita sekä toiminnan suuntaamista koskevilla neuvotteluilla. Työneuvoston toimivallan laajentaminen vaatii selvitystä, jonka käynnistämiseksi SAK on aloitteellinen.

Aloite SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukseen

Aloitteen tekijä Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry

Selvitetään työntekijöiden sananvapauden tila ja parannetaan sitä

Avoimuus on yhteiskunnassa muuten lisääntynyt, mutta tuntuu siltä, että niin yritykset kuin julkinen sektorikin pyrkivät entistä tarkemmin määrittelemään kaiken, mitä heistä kirjoitetaan. Aika ajoin tulee vastaan tilanteita, joissa tämän tarkoituksen vuoksi tavallisten työntekijöiden ja jopa luottamusmiesten sananvapautta pyritään hyvin kyseenalaisesti rajoittamaan. Voidaan esimerkiksi edellyttää, että haastattelun antamiseen on aina pyydettävä työnantajalta lupa tai että luottamusmiehen pitää aina tarkastuttaa antamansa haastattelu yrityksen viestintäosastolla.

Kysymys ei kuitenkaan ole pelkästään epäkohtien julkituomisesta, vaan myös siitä, että yhteiskunnassa ymmärrettäisiin paremmin toistemme todellisuuksia. Kun yhteiskunnassa keskustellaan esimerkiksi talous-, sosiaali- ja työvoimapolitiikasta ja työläinsäädännön yksityiskohdista, olisi hyvä, jos julkisuudessa olisi näkyvissä erilaisten työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä. Mediaa ei voi pakottaa niitä kysymään, mutta on silti erittäin tärkeää, että työntekijöillä on mahdollisuus puhua.

Esimerkiksi vanhuspalveluiden kriisi ja postipalveluiden ongelmat ovat osoittaneet, mihin voidaan joutua, jos työntekijät eivät saa/uskalla puhua myös julkisesti. Toisaalta yhteiskunnassa halutaan tietoa esimerkiksi tuotanto-olosuhteiden eettisyydestä ja ekologisuudesta. Jos tietoa saadaan vain yrityksiltä, on perusteltu syy epäillä, että saatu tieto ei ainakaan aina kerro koko totuutta.

Kun nyt tavoitellaan yhä laajempia paikallisen sopimisen mahdollisuuksia, toimivan viestinnän tarve myös yritysten sisällä on itsestään selvä. Luottamusmiesten ja muiden työpaikan henkilöstöedustajien viestintäkanavat työntekijöiden kanssa pitäisi olla huippukunnossa. Oikeus käyttää tarkoituksenmukaisesti yritysten kanavia ei taida aina toteutua.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry esittää, että SAK yhdessä jäsenliittojensa kanssa

- 1) selvittää esimerkiksi kyselyin, mikä on työntekijöiden ja heidän edustajiensa sananvapauden tila, millaisia perusteettomia rajoituksia sille pyritään asettamaan ja miten luottamusmiesten oikeudet viestintään edustettaviensa kanssa toteutuvat.
- 2) valmistelee mahdollisia toimenpiteitä, joilla tilannetta voitaisiin parantaa, jos tarvetta selvityksen perusteella ilmenee.
- 3) lisää luottamusmiesten ja työntekijöiden tietoja heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja taitoja median kanssa toimimisesta.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry**Esitys 4 Työntekijöiden sananvapauden tila**

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry esittää, että työntekijöiden sananvapauden tilaa selvitetään ja parannetaan. SSSL ry esittää toimenpiteinä, että SAK yhdessä jäsenliittojensa kanssa:

- 1) selvittää esimerkiksi kyselyin, mikä on työntekijöiden ja heidän edustajiensa sananvapauden tila, millaisia perusteettomia rajoituksia sille pyritään asettamaan ja miten luottamusmiesten oikeudet viestintään edustettaviensa kanssa toteutuvat.
- 2) valmistelee mahdollisia toimenpiteitä, joilla tilannetta voitaisiin parantaa, jos tarvetta selvityksen perusteella ilmenee.
- 3) lisää luottamusmiesten ja työntekijöiden tietoja heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja taitoja median kanssa toimimisesta.

SSSL toteaa, että on ilmennyt tapauksia, joissa on rajoitettu kyseenalaisilla tavoilla jopa tavallisten työntekijöiden ja luottamusmiesten sananvapautta. Työnantaja on jopa edellyttänyt, että haastattelun antamiseen on aina annettava lupa tai haastattelu on tarkastutettava yrityksellä. Sananvapaudesta tältä osin ei ole kyse pelkästään epäkohtien julkituomisesta vaan paremmasta toistemme todellisuuden ymmärtämisestä. Julkisessa keskustelussa tulisi päästä esille enemmän erilaisten työntekijöiden kokemukset ja näkemykset. Esimerkiksi vanhuspalveluiden kriisi ja postipalveluiden ongelmat ovat osoittaneet, mihin voidaan joutua jos avoin yhteiskunnallinen keskustelu ei toimi.

Paikallisen sopimisen mahdollisuuksia kehitettäessä toimivan viestinnän tarve yrityksissä korostuu. Viestintäkanavien tulisi olla kunnossa myös luottamusmiesten ja muiden työpaikan henkilöstöedustajien kanssa.

Työntekijöiden sananvapauden käyttämiseen liittyy myös kansallisesti ministeriössä käynnistetty työ unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta eli ns. whistleblow -direktiivin täytäntöönpanosta. Tämän työn osalta on perustettu kaksi työryhmää, joissa molemmissa on edustus SAK:sta.

Päätös: SAK toteuttaa SSSL ry:n esittämän selvityksen työntekijöiden ja heidän edustajiensa sananvapauden tilasta. Selvityksen tekemisessä voidaan käyttää esimerkiksi säännöllisesti toteutettavaa luottamusmiespaneelia. Selvityksen perusteella valmistellaan tarpeelliset toimenpide-ehdotukset. Työntekijöiden ja luottamusmiesten tietoa sananvapaudesta lisätään yhteisillä toimilla.

4.3.2020

Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Pitkäsillanranta 3
00530 Helsinki

JHL:n esitys SAK:n edustajistolle

Jatkuva oppiminen tukemaan työssäkäyvien työuria

Työpaikan tai -tehtävien vaihtaminen edellyttää oman osaamisen vahvuuksien tunnistamista ja usein myös uusien taitojen hankkimista. Oman osaamisen ylläpito tai päivittäminen jäävät usein työntekijän vastuulle. Työnantajat saattavat tarjota vain täsmäkoulutusta tai täydennyskoulutusta. Koulutuksen järjestäjien vastuulla on rakentaa työelämässä oleville sopivia koulutuskokonaisuuksia. Jatkuva oppiminen edellyttää työntekijän, työnantajan ja koulutuksen järjestäjän tiivistä vuoropuhelua jotta näiden kaikkien tarpeet ja näkökulmat tulevat huomioiduksi.

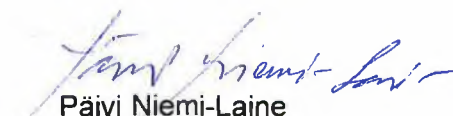
Työelämän muutostilanteissa jatkuva oppiminen tulisi nähdä yhä keskeisempänä keinona varmistaa työntekijöiden työmarkkinakelpoisuus. Työssäkäyvien työurien jatkumista tulee tukea, jotta negatiiviset vaikutukset työllisyysasteeseen vältetään.

Osaamisen kehittäminen ei saa jäädä yksinomaan yksilön vastuulle, etenkin koska tiedetään, että matalimmin koulutetut pääsevät ja hakeutuvat vähiten koulutuksiin. Työnantajilta vaaditaan paitsi kannustusta kouluttautumiseen, myös ajallisia ja rahallisia panostuksia. Myös hallitusohjelmassa ehdotetaan selvitettäväksi laajentaa työllisyysrahaston tehtäviä tukemaan nykyistä laajemmin aikuisten osaamisen kehittämistä ja työkyvyn ylläpitämistä.

JHL esittää SAK:n edustajakokoukselle, että

SAK vaatii työntekijöiden jatkuvan oppimisen rahoituksen varmistamista ja että SAK vaikuttaa siihen, että jatkuva oppiminen muutosturvan ja työmarkkinakelpoisuuden ylläpidon keinona vahvistuu.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Teija Asara-Laaksonen
toimialajohtaja

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry**Esitys 5 Jatkuva oppiminen tukemaan työssäkävien työuria**

JHL esittää, että työelämän muutostilanteissa jatkuva oppiminen on keskeinen keino varmistaa työntekijöiden työmarkkinakelpoisuus. Tämän vuoksi työssäkävien työurien jatkumista tulisi tukea. Näin vältetään negatiiviset vaikutukset työllisyysasteeseen.

Jatkuva oppiminen on vahvasti esillä nykyisen hallituksen ohjelmassa. Uudistamisen tärkeä parlamentaarinen työryhmä aloitti työnsä vuoden 2019 lopulla. SAK:lla on edustaja työryhmässä sekä uudistuksen seurantaryhmässä.

SAK pitää jatkuvan oppimisen uudistamista tärkeänä. Puhe työvoimapulasta ei ole näkynyt henkilöstökoulutuksen lisääntymisessä. Entistä harvempi pääsee koulutukseen ja koulutusten kesto on lyhentynyt. Suomen osaamista käsittelevässä OECD:n maaraportissa todetaan, että suomalaisten yritysten investoinneista käytetään osaamiseen vähemmän kuin OECD-maissa keskimäärin. Jatkuvan oppimisen rahoituksen tarkastelu täytyy ulottaa suorien koulutusten kustannusten lisäksi myös toimeentulon turvaamiseen.

Hallitusohjelmassa on kirjaus myös työllisyysrahaston tehtävien laajentamisen selvittämisestä. Hallitus valmistelee parhaillaan selvitystyön tekemistä.

Päätös: SAK edistää työntekijöiden jatkuvan oppimisen lisäämistä ja rahoituksen jatkumista. Erityisesti matalasti koulutettujen edellytyksiä päästä koulutukseen tulee parantaa.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Julkisen ja kevyen liikenteen kehittäminen

Erityisesti syrjäseutujen liikenteen infrastruktuuria ja palveluita tulee kehittää kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmastoystävällinen työmatkaliikuminen ei nimittäin tällä hetkellä ole mahdollista suurelle osalle suomalaisista palkansaajista. PAMin työmatkakyselyssä pääkaupunkiseudulla työskentelevistä vastaajista 49,1 prosenttia kertoi käyttävänsä joukkoliikennettä pääasiallisena kulkuvälineenään, kun alle 50 000 asukkaan kunnissa työskentelevien kohdalla vastaava osuus oli vain 3,6 prosenttia.

Työikäinen väestö keskittyy suuriin kaupunkeihin, mutta palvelualojen työpaikkoja syntyy myös jatkossa pienempiinkin keskuksiin. Työaikojen sijoituessa erityisesti kaupan ja ravintola-alalla yhtä lailla illoille ja viikonlopuille ovat julkisen liikenteen avulla kuljettavat työmatkat erittäin haasteellisia. Työaikojen epäsäännöllisyys ja työpaikkojen sijainti havaittiinkin työmatkakyselyssä suurimmiksi esteiksi viisaalle työmatkaliikumiselle.

Syrjäseuduilla oman auton käyttö työmatkalla on tällä hetkellä useassa tapauksessa välttämättömyys heikkojen joukkoliikenneyhteyksien johdosta, vaikka auton kokonaiskulut nousevat Suomessa vuositasolla keskimäärin 5000 euroon. Ilmastolle ystävällisemmät henkilökohtaisen liikenteen muodot kuten sähköautoilu eivät ole kustannuksista ja suurista välimatkoista johtuen vielä mahdollisia pienituloisille palkansaajille, ja näiden liikkumismuotojen tuet valuvat keski- ja hyvätuloisille.

Mikäli julkisen liikenteen kysyntä jää tietyillä väleillä vähäisemmäksi, voi suurilla linja-autoilla ajettavien vuorojen sijaan tukea joustavampia julkisen liikenteen muotoja kuten kutsuttavia pienbusseja ja kimpapakyytejä. Kevyen liikenteen infrastruktuurin kehittäminen mahdollistaa puolestaan turvalliset työmatkat myös esimerkiksi sähköpyörillä ja -mopoilla.

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK:n on vaikutettava syrjäseutujen julkisen ja kevyen liikenteen kehittämisessä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 7 Julkisen ja kevyen liikenteen kehittäminen**

PAM esittää, että SAK vaikuttaa syrjäseutujen julkisen ja kevyen liikenteen kehittämiseen siten, että se on käytettävissä myös harvemmin asutuilla alueilla. Näin tulee olla myös viikonloppuisin ja normaalityöajan jälkeen. Tällä edistetään myös vähäpäästöistä liikennettä syrjäseuduilla.

Harvaanasutuilla alueilla on haastavaa järjestää kattava joukkoliikenne, joka olisi samalla kokonaistaloudellisesti kannattavaa. Tämän vuoksi ihmiset joutuvat käytännössä tukeutumaan oman auton käyttöön. Kimppakyytien käyttämistä tulisi edistää kaikin tavoin. Uusien vähäpäästöisten autojen käyttöönoton haasteena on korkeampi hankintahinta. Tarjolla olevia mahdollisia tukia hyödyntävät pääsääntöisesti keski- ja hyvätuloiset. Keskipitkällä aikavälillä myös harvaanasutuilla seuduilla asuville tulee mahdollistaa osallistuminen ilmastotalkoisiin edellä mainituilla tavoilla.

Päätös: SAK kannattaa aloitteen tavoitetta ja vaikuttaa syrjäseutujen päästöttömien liikkumismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Kansalais- ja työelämätaidot vahvemmin perusasteen koulutukseen

Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kohdassa työelämätaidot ja yrittäjyys, on esillä sellaiset asiat kuten yritteliäisyyden merkitys, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä yrittäjämäiset toimintatavat. Perusteissa nostetaan esille, että erilaisten projektien kautta tulevat tutuksi itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys. Perusteiden mukaan oppilaita kannustetaan muutostilanteissa joustavuuteen, sisukkuuteen ja luovuuteen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eivät ole esillä työelämysuhteet tai palkansaajakansalaisuus. Kuitenkin palkansaajasuhde on edelleen ja varmasti pitkälle tulevaisuuteenkin ylivoimaisesti yleisin sopimussuhde työn tekemiselle.

Työelämäasioissa yrittäjäkasvatus monopolisoi sisältöjä. Onko oppi nyt se, että oma asema työmarkkinoilla määräytyy vain kunkin omien ponnisteluiden kautta, jolloin yhteiskunnan ja työmarkkinoiden muutosten vaikutukset jäävät huomioimatta.

Aktiivinen kansalaisuus kaipaa kasvatuksellisia ponnistuksia. Alle 25-vuotiaiden äänestysaktiivisuudesta on oltu yleisesti huolestuneita. Tilastot kuitenkin osoittavat, että mitä enemmän nuorella on koulutusta, sitä aktiivisemmin hän äänestää. Korkeakoulutetuilla nuorilla äänestysinto on jopa muita ikäryhmiä korkeampi. Siksi perusasteen opetuksen sisältö nouseekin aivan erityisen tärkeään asemaan. Perusasteen ja toisen asteen koulutuksessa kansalaisvaikuttamisen ja –osallistumisen tavat tulisi olla nykyistä vahvemmin esillä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK edistää perusasteen ja toisen asteen kansalais- ja työelämätaidojen opetusta nykyisestään niin, että esimerkiksi työelämysuhteet ovat selkeämmin esillä. Esitämme myöskin, että SAK lisää nykyistä vahvemmin vuorovaikutustaan perusasteen oppilaiden suuntaan.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 8 Kansalais- ja työelämätaidot vahvemmin perusasteen koulutukseen**

Palvelualojen ammattiliitto PAM kiinnittää huomiota perusopetuksen kansalais- ja työelämätaidojen opetukseen ja sisältöihin sekä lasten ja nuorten saamiin valmiuksiin kasvaa aktiiviseen kansalaisuuteen.

Perusopetuksen ensisijainen tehtävä on tarjota kaikille oppilaille tasa-arvoiset mahdollisuudet oppimiseen ja siten tasavertaiset tiedolliset ja taidolliset edellytykset siirtäjä jatko-opintoihin. Perusopetuksen tavoitteena on myös, että nuori kasvaa aktiiviseen kansalaisuuteen, johon sisältyvät perustiedot yhteiskunnan ja työelämän menettelytavoista ja toiminnasta. Voimassa olevan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nämä aiheisällöt kuuluvat yhteiskuntaopin kokonaisuuteen. Näitä opetetaan perusopetuksen tuntijaon mukaisesti vuosiluokilla 4 – 6 vähintään kaksi ja vuosiluokilla 7 – 9 vähintään kolme vuosiviikkotuntia.

Työelämätaidojen opetukseen ja sisältöihin on panostettava riittävästi etenkin yläkoulun aikana. Työelämätaidojen ja yrittäjyyden opetussisältöjen on oltava tasapainossa. Niiden tulee sisältää riittävät tiedot ja taidot vastuullisuudesta, eettisyydestä ja työelämän pelisäännöistä. Sosiaaliset taidot ja ryhmässä toimimisen taidot ovat keskeisiä kansalais- ja työelämäntaitoja, joiden kehittymistä on perusopetuksessa tuettava.

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittymisen näkökulmasta koulupudokkuuden ehkäiseminen on keskeistä. Peruskoulun tulee tarjota oppilaille perusteelliset ja todenmukaiset tiedot jatko-opinnoista ja eri ammattialoista. Puutteellisilla etukäteistiedoilla tehty koulutusalan valinta päättyy liian usein opiskelujen keskeytymiseen. Ohjauksen merkitys on suuri etenkin perusasteen päättövaiheessa. SAK on pitänyt ohjauksen näkökulmaa esillä koulutuspoliittisessa vaikuttamistyössään yhdessä opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa.

Peruskoulun aikana oppilaille tulisi mahdollistaa tutustuminen eri ammattialoihin ja työelämään. Yläkoulun aikaisilla työelämään tutustumisjaksoilla (TET) on todettu olevan suuri merkitys kaikille oppilaille. Eriyisen suuri merkitys niillä on todettu olevan opiskelumotivaation edistäjänä, minäkuvan ja itsevarmuuden rakentumisessa sekä vahvistavan oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä oppijana. SAK on ollut mukava kehittämässä TET-jaksojen käytänteitä sekä tunnettuutta.

Yhteiskunnallisen opetuksen määrä on Suomessa ollut kansainvälisesti vertaillen vaatimatonta. Vaikka suomalaisten nuorten tiedot yhteiskunnasta ovat hyvät, heidän osallistumishalukkuutensa yhteisten asioiden päättämiseen on alhainen. Tämä näkyy myös nuorten äänestysaktiivisuudessa. Nuoren oma ja hänen huoltajiensa koulutustaso korreloi selvästi äänestysaktiivisuuteen. Perusasteen ja toisen asteen opetuksella on tärkeä tehtävä yhteiskunnan eriarvoistumiskehityksen tasaajana yhtä lailla osallisuuden kuin osallistumisen näkökulmasta. Lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että sitä päästään opettelemaan jo perusasteella. Onkin tärkeää, että oppilaiden yhteistoiminnalle ja vaikuttamiselle koulujen opilas- ja opiskelijakunnista on tilaa koulu- ja opiskeluyhteisöissä.

SAK aloitti vuonna 2019 kumppanuuden Talous ja Nuoret TAT ry:n Duunikoutsi-nimisen mobiilisovelluksen kehittämistyössä. Mobiilisovelluksen tarkoituksena on tuoda matalalla kynnyksellä työelämän pelisäännöt nuoren takataskuun 24/7. SAK:n panos kehittämistyössä on työlainsäädännön, ammattiliittotietouden ja työelämän pelisääntöjen sisältöjen tuominen sovellukseen.

Päätös: SAK vaikuttaa perusopetuksen ja toisen asteen opetussuunnitelmien kehittämiseen siten, että lapsilla ja nuorilla olisi tiedolliset ja taidolliset edellytykset toimia aktiivisena jäsenenä yhteiskunnassa ja työelämässä. Kansalais- ja työelämätaitojen opetuksen tulee olla riittävää.

SAK tekee jatkossakin tiivistä yhteistyötä oppilaitosten, opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa. SAK:n ja Talous ja Nuoret TAT ry:n Duunikoutsi yhteistyöllä lisätään työelämä tietouden jakamista.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Kilpailutilanteiden aiheuttama kuormitus vaatii toimenpiteitä työpaikoilla

Yhä useammat yritykset ostavat tarvitsemansa palvelut kuten siivous- ja ruokapalvelut yksityisiltä palveluntuottajilta, joissa pamilaiset työntekijät työskentelevät. Palvelusopimukset kilpailutetaan säännöllisesti. Kilpailutuksen lähestyessä palveluntuottaja varautuu mahdolliseen palvelusopimuksen menetykseen aloittamalla yt-neuvottelut.

Yt-neuvottelujen aikana työntekijät jatkavat työtään epävarmana, jatkuuko työsuhde ennallaan, päättyykö se vai tuleeko siirto toiselle työnantajalle. Tämä voi kestää puoli vuotta. Yksityiselämän pitkäjänteinen suunnittelu tällaisessa tilanteessa on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Pahimmillaan samat henkilöt joutuvat tähän epävarmuuteen toistuvasti 2-4 vuoden välein. Tilanne aiheuttaa psyykkistä kuormittumista. Epävarmuus on omiaan lisäämään kilpailua ja konflikteja kollegoiden kesken.

Mielenterveyssyistä johtuvat työkyvyttömyydet ovat olleen kasvussa koko 2000-luvun. Työsuhteiden epävarmuudella voi hyvinkin olla yhteyttä tähän. Työturvallisuuslain mukaan työnantajalla on velvollisuus arvioida ja ennaltaehkäistä työperäistä sairastumista. Jos työnantajalla ei ole riittävästi osaamista arvioida työn kuormittavuuden merkitystä työntekijän terveydelle, on tähän käytettävä päteviä asiantuntijoita.

Työterveyshuollon lakisääteinen tehtävä on työperäisten terveysvaarojen ja -haittojen, työntekijöiden terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi ja seuranta. Kilpailutilanteissa työntekijöille syntyvän kuormituksen arviointiin käytetään vain harvoin työterveyshuollon asiantuntijuutta ja järjestetään työntekijöille riittävää tukea.

Palvelualojen ammattiliitto esittää, että

SAK vaikuttaa siihen, että

- työnantajat veloitetaan arvioimaan ja ennaltaehkäisemään työperäistä sairastumista kilpailutilanteissa ja
- käyttämään työterveyshuollon asiantuntijoita kuormitustilanteiden merkityksen arvioinnissa ja
- järjestämään riittävä tuki työntekijöille.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 9 Kilpailutustilanteiden aiheuttama kuormitus**

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry esittää, että työnantajat veloitetaan arvioimaan ja ennaltaehkäisemään työperäistä sairastumista kilpailutustilanteissa, käyttämään työterveyshuollon asiantuntijoita kuormitustilanteiden merkityksen arvioinnissa sekä järjestämään riittävä tuki työntekijöille.

Kilpailutustilanteet aiheuttavat merkittävää psykososiaalista kuormitusta työntekijöille. Työturvallisuuslain 8 §:n mukaan työnantajan on tarpeellisilla toimenpiteillä huolehdittava työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Työturvallisuuslain 25 §:n mukaan, jos työntekijän todetaan työssään kuormittuvan hänen terveyttään vaarantavalla tavalla, on työnantajan asiasta tiedon saatuaan käytettävissään olevin keinoin ryhdyttävä toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi. Asiasta on annettu myös tarkempia valtioneuvoston asetuksia, ei kuitenkaan psykososiaalisen kuormituksen osalta, joka olisi tarpeen.

Työterveyshuoltolain 5 §:n mukaan työnantajan tulee käyttää riittävästi työterveyshuollon ammattihenkilöitä ja heidän tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita työterveyshuollon suunnittelua, toteuttamista sekä kehittämistä ja seuranta koskevissa asioissa siten kuin työterveyshuollon toteuttamiseksi hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti on tarpeen. Työterveyshuoltojen tulisi nykyistä paremmin tunnistaa kuormitukseen liittyviä riskejä ja tukea työntekijöitä. Työterveyshuollon asiantuntemusta tulisi käyttää kilpailutustilanteissa nykyistä enemmän.

Lainsäädäntö velvoittaa työnantajia tälläkin hetkellä arvioimaan kuormitustekijöitä ja ennaltaehkäisemään sairastumista asiantuntijoita hyödyntäen. Lainsäädännön lisäksi oleellista on huolehtia työpaikkojen työsuojeluviranomaisvalvonnasta.

Keväällä 2020 kaksikantainen kuormitustyöryhmä on kartoittanut ratkaisuja terveyttä haittaavan kuormituksen keventämiseen. Yhteisenä näkemyksenä ryhmässä on ollut, että STM:n työterveyshuollon neuvottelukunnassa työterveyshuollon toimintaa ohjeistetaan ja kehitetään siihen suuntaan, että kuormitustekijät kuten kilpailutustilanteet otetaan paremmin huomioon.

SAK:n toimintasuunnitelmassa yhtenä painopisteenä on laaja-alaisesti työhyvinvoinnin ja mielenterveyden edistäminen ja osana tätä työelämän psykososiaalisen kuormituksen vähentäminen.

Päätös: SAK edistää toimintasuunnitelmansa mukaisesti laajalla rintamalla toimia, joilla vähennetään psykososiaalista kuormitusta kilpailutilanteissa ja muutenkin työpaikoilla. Lisäksi vaikutetaan, että psykososiaalisen kuormituksen säätelemiseksi saadaan yksityiskohtaisempaa kansallista lainsäädäntöä.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Lastenhoidon palveluiden vahvistaminen

Julkisten hoivapalveluiden kuten vuoropäivähoidon tarjontaa tulisi kehittää vuoro-, pyhä- ja viikonlopputyötä tekevien tarpeeseen vastaamiseksi. Ilta-, yö- ja viikonlopputyöt ovat tyypillisiä naisvaltaisilla palvelualoilla, ja hoivavastuu jää tyypillisesti suomalaisperheissä äideille. Näin ollen ympärivuorokautisten hoivapalveluiden puute heikentää erityisesti naisten työmarkkina-asemaa. Palveluja vahvistamalla vastattaisiin osin näiden toimialojen osaaajapulaan, sillä nykyisellään vuoro- ja viikonlopputyö on monelle pienen lapsen vanhemmalle ja erityisesti yksinhuoltajalle yksinkertaisesti mahdotonta.

PAMin vetovoimabarometrin tulokset osoittavat, ettei yksityisten palvelualojen työn katsota työaikojen puolesta sopivan pienten lasten vanhemmille. Nuorilla aikuisilla on siis heikot edellytykset pysyä näiden toimialojen työssä, ja niiden luonne kauttakulkualoina korostuu entisestään ilman riittäviä panostuksia ympärivuorokautisiin ja myös juhlapyhinä palveleviin päiväkoteihin.

Samalla vuoropäivähoidon järjestämisen käytäntöjä tulee yhdenmukaistaa, jotta lasten varhaiskasvatuksen laatu ei kärsi vanhempien poikkeavien työaikojen johdosta. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota vuoropäivähoidon sijaintiin ja sinne suuntautuvaan julkiseen liikenteeseen, jotta vanhemmilla on tosiasiallinen mahdollisuus järjestää lastensa hoito työvuoron ajaksi. Samalla on huomioitava myös lastenhoidon henkilökunnan riittävät resurssit ja heidän jaksaminen.

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK:n tulee vaikuttaa lastenhoidon palveluiden vahvistamiseksi ympärivuorokautisen yhteiskunnan tarpeisiin.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 10 Lastenhoidon palveluiden vahvistaminen**

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK vaikuttaa lastenhoidon palveluiden vahvistamiseen ja erityisesti vuoropäivähoidon edistämiseen. PAM ilmaisee huolensa vuorotyössä työskentelevien vanhempien lastenhoidon järjestämisestä sekä sitä kautta lasten ja perheiden eriarvoisesta asemasta ja työelämän tasa-arvon toteutumisesta.

Laadukas varhaiskasvatus edesauttaa lapsen kasvua ja myöhempää kiinnittymistä kouluun, opintoihin sekä työelämään. Panostus varhaisiin vuosiin kitkee osaltaan myös lasten ja nuorten eriarvoistumiskehitystä ja syrjäytymistä.

Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen, ryhmäkoon rajaaminen alle kolmivuotiaiden osalta sekä henkilöstömitoituksen korjaaminen elokuusta 2020 alkaen lisäävät arviolta luottamusta varhaiskasvatuspalveluihin. Nämä toimet edistävät myös varhaiskasvatuksen osallistumisastetta sekä helpottavat työntekijöiden tilannetta päiväkodeissa. Lapsiperheiden tukemisella on myös muita välillisiä vaikutuksia muun muassa syntyvyyteen.

Myös vuoropäivähoito sekä lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen vaativat kehittämistoimia. Näillä kaikilla toimilla on selkeä yhteys työelämän tasa-arvon edistämiseen.

Erityisen tärkeää on vuorohoidon lähipalveluperiaatteen ja lapsen edun toteutuminen vuorohoidossa. Ongelmia vuorohoidon saatavuudessa on esiintynyt pääkaupunkiseudun ulkopuolella, jossa kodin, vanhemman työpaikan ja vuorohoitopaikan etäisyydet saattavat vaihdella huomattavasti. Tämä jopa estää vanhempien mahdollisuuden vastaanottaa töitä normaalien varhaiskasvatuspalvelujen aukioloaikoina.

Päätös: SAK katsoo, että jokaisella lapsella tulee olla aito oikeus varhaiskasvatukseen. SAK vaikuttaa siihen, että vuoropäivähoitoa kehitetään ja sen saatavuutta parannetaan ympäri Suomea.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Maahanmuuttajien kotouttaminen

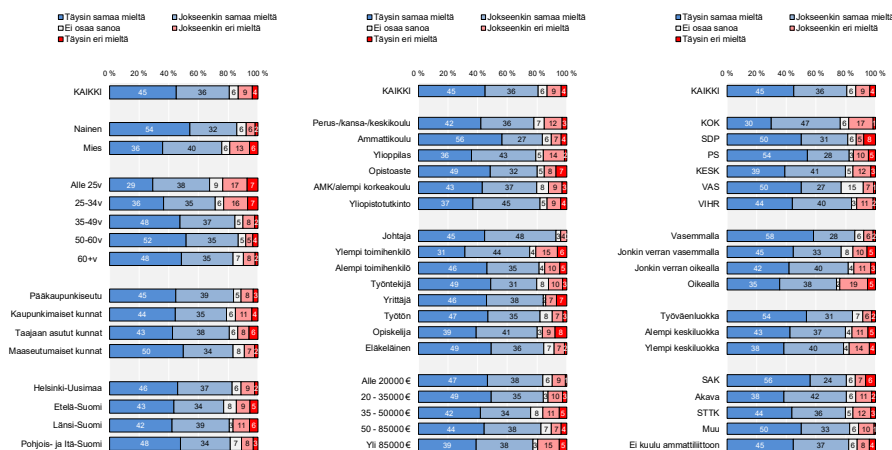
Suomessa työskenteli vuonna 2017 lähes yli 255 000 ulkomailta syntynyttä ulkomaalaistaustaista palkansaajaa. Työperusteisen maahanmuuton lisäämistä nykyisestä on pidetty laajasti tarpeellisena maamme talouden kestokyvyn ylläpitämiseksi.

Maahan työperusteisesti tulevien henkilöiden kotouttamisessa on huomattavasti parannettavaa. Työperusteiset maahanmuuttajat ovat julkisten palveluiden ulkopuolella eikä heidän kotoutumisen mahdollistamisesta vastaa kukaan. Heidän mahdollisuutensa hyödyntää tarjolla olevia palveluita tai tuntea osallisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta ovat näin ollen heikommalla kuin muilla työssäkäyvillä.

Mikäli yritykset näkevät vaivaa löytääkseen itselleen ulkomailta työvoimaa, he saisivat nähdä myös vaivaa ulkomailta tuomansa työvoiman kotouttamiseksi. Kantar TNS:n syksyllä tekemän kyselyn mukaan työkäisistä suomalaisista 81 prosenttia näkee, että työnantajan joka palkkaa itselleen työvoimaa ulkomailta, pitäisi huolehtia maahan tuomisensa työntekijöiden koulutuksesta.

Vastuuta yritykset kantaisivat työperusteisesti maahan muuttaneiden kielikoulutuksesta järjestämällä sitä työajalla tai vaihtoehtoisesti maksamalla omalla ajalla tapahtuneen koulutautumisen kustannuksia.

"Jos työnantaja palkkaa itselleen ulkomailta työvoimaa, niin sen pitäisi huolehtia maahan tuomiensa työntekijöiden kielikoulutuksesta"

11.3.2020

1(2)

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK vaatii työnantajilta suurempaa vastuuta työperusteisesti maahanmuuttaneiden kotoutumisen edistämisestä. Työnantajien pitää kantaa nykyistä isompi vastuu ulkomailta tuodun työvoiman kielikoulutuksesta. Kielikoulutusta ja siten kotouttamista pitäisi pyrkiä edistämään jo lähtömaassa verkkokoulutuksen mahdollisuuksia hyödyntäen.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Annika Rönni-Sällinen', is written over a light blue horizontal line.

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM**Esitys 11 Maahanmuuttajien kotouttaminen**

PAM esittää, että SAK vaatii työnantajilta suurempaa vastuuta työperusteisesti maahan muuttaneiden kotoutumisen edistämisestä. Työnantajien pitää kantaa nykyistä isompi vastuu ulkomailta tuodun työvoiman kielikoulutuksesta. Kielikoulutusta ja siten kotouttamista pitäisi pyrkiä edistämään jo lähtömaassa verkkokoulutuksen mahdollisuuksia hyödyntäen. Maahan työperusteisesti tulevien henkilöiden kotouttamisessa on huomattavasti parannettavaa.

Työperäisten maahanmuuttajien kotoutumisen ja kielikoulutuksen mahdollistamisen vastuunjako ei tällä hetkellä ole riittävän täsmällinen. Maahanmuuttajien kotoutuminen, palveluihin osallistuminen ja osallisuuden edistyminen ei näin ollen toteudu tarvittavalla tehokkuudella. Tähän tarvitaan muutosta.

SAK on linjannut, että kielikoulutusta tulee tarjota myös työperäisille maahanmuuttajille. Työnantajan tulisi kustantaa ja järjestää ulkomaisen työntekijän kielikoulutus erityisesti silloin, jos työntekijä rekrytoidaan suoraan kolmansista maista työnantajien tarpeisiin. Kielikoulutusta on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan työpaikoilla ja työajalla, jotta töissä jo olevien maahanmuuttajien on helpompaa osallistua kieliopetukseen. Maahanmuuttajan työllistyminen ei saisi katkaista kielikoulutusta, jos kieliopinnot ovat vasta alkuvaiheessa.

Päätös: SAK vaikuttaa, että työnantajien vastuuta työperäisten maahanmuuttajien kieliopetuksen edistämisestä lisätään. Tämä asia on valmistelussa niin hallituksen maahanmuuttoa koskevassa työllisyysryhmässä kuin työmarkkinajärjestöjen kaksikanta-neuvotteluissa.

4.3.2020

Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Pitkäsillanranta 3
00530 Helsinki

JHL:n ja PAM:n esitys SAK:n edustajistolle

Koulutuspoliittista vaikuttamistyötä laajennettava ammattikorkeakouluihin

Hallitusohjelmassa tavoitteeksi on esitetty korkeakoulutettujen määrän nostaminen 50%:iin nuorista aikuisista vuoteen 2030 mennessä. Tämä tulee väistämättä heijastumaan myös SAK:laisiin työpaikkoihin ja liittojen jäsenistöön. Myös työelämän murroksen myötä oman osaamisen ylläpidosta ja kasvattamisesta on tullut pakollinen osa oman työmarkkinakelpoisuuden varmistamista.

SAK:n koulutuspoliittinen painopiste on tähän saakka ollut vahvasti ammatillisessa koulutuksessa. Tulevaisuudessa vaikuttamistyötä tulisi laajentaa myös ammattikorkeakouluja koskevaksi.

JHL ja PAM esittävät SAK:n edustajakokoukselle, että

**SAK panostaa koulutuspoliittisessa vaikuttamistyössä
ammattikorkeakouluihin ammatillisen koulutuksen rinnalla.**

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry; Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 12 Koulutuspoliittista vaikuttamistyötä laajennettava ammattikorkeakouluihin**

JHL ja PAM esittävät, että koulutuspoliittista vaikuttamistyötä tulisi laajentaa ammatillisesta koulutuksesta myös ammattikorkeakouluihin. Työelämän osaamisen ylläpidosta on tullut pakollinen osa jokaisen työntekijän oman työmarkkinakelpoisuuden vahvistamista.

Korkeakoulutettujen jäsenten määrä kasvaa SAK:n liitoissa koko ajan. SAK onkin viime vuosina lisännyt ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistämällä yhteydenpitoa OKM:n virkamiehiin, ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Areneen ja ammattikorkeakouluopiskelijoita edustavaan SAMOK:iin.

SAK pitää osaamistason nostoa tärkeänä. Nuorten mahdollisuudet hakeutua korkeakouluopintoihin etenkin ammatillista väylää pitkin on turvattava. Myös aikuisten mahdollisuuksia suorittaa työuransa aikana ammattikorkeakoulututkinto tai lisätä osaamistaan korkeakouluissa tulee lisätä.

Vuonna 2019 aloitettu kumppanuus Talous ja Nuoret TAT ry:n Duunikoutsi-nimisen mobiilisovelluksen kehittämistyössä auttaa myös aloitteessa olleen esityksen toteutumista. Mobiilisovelluksen tarkoituksena on tuoda matalalla kynnyksellä työelämän pelisäännöt nuoren takataskuun 24/7.

Päätös: SAK panostaa vahvemmin koulutuspoliittisessa vaikuttamistyössä ammatillisen koulutuksen rinnalla myös ammattikorkeakouluihin.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Sosiaaliturvan uudistuksessa löydettävä ratkaisu ja toimeentulotuen kannustinloukkouhin

Eduskunnassa on käynnistymässä sosiaaliturvan kokonaisuudistus, jossa luodaan suuntaviivoja tulevaisuuden sosiaalietuuksille yhteydessä työelämän muutoksiin. Lisäksi Suomen hallitus pyrkii toteuttamaan kuluvalle vaalikaudella erillisen toimeentulotuen uudistuksen. Väliaikaiseksi ja täydentäväksi tarkoitettua toimeentulotuesta on muodostunut suurelle joukolle pienituloisia suomalaisia käytännössä pysyvä tukimuoto, joka toimeentulotuen Kela-siirrossa irrotettiin kuntien sosiaalityöstä.

Sosiaaliturvajärjestelmää tulisi kehittää osa-aikaisesti työskenteleviä koskevien kannustinloukkujen purkamiseksi. Etenkin pääkaupunkiseudulla osa-aikaisesti työskentelevät henkilöt joutuvat usein turvautumaan sekä asumis- että toimeentulotukeen. Toimeentulotukea saavien palkansaajien efektiivinen marginaaliveroaste voi nousta 100 prosenttiin.

Tällöin vähäisistä lisätunneista tai pienestä palkankorotuksesta ei koidu lainkaan taloudellista hyötyä. Esimerkiksi alle 820 euroa kuussa ansaitsevalla, yksin pääkaupunkiseudulla asuvalla henkilöllä jää seuraavasta tienaamastaan eurosta käteen vain alle 20 senttiä, ja 820–1150 euroa kuussa ansaitsevalla ei jää seuraavasta tienatusta eurosta käteen yhtään mitään.

Etuusjärjestelmän ja työtulojen sujuvalla yhteensovittamisella tulee rohkaista osa-aikaista työntekijää ottamaan vastaan vähäistäkin lisätyötä. Lisätyöllä olisi positiivisia vaikutuksia hänen ansiokehitykseensä ja eläkekertymänsä pidemmällä aikavälillä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK:n tulee toimia toimeentulotuen uudistuksessa ja sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa niin, että huomioitaisiin toimeentulotukeen liittyvät kannustinloukut ja järjestelmää kehitettäisiin suuntaan, jossa työssäkäynnillä hankitut lisäeurot aina parantavat kokonaistuloja myös sosiaaliturvaa saavilla.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 13 Sosiaaliturva ja toimeentulotuen kannustinloukut**

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK:n tulee toimia toimeentulotuen uudistuksessa ja sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa niin, että uudistuksissa huomioitaisiin turvaan liittyvät kannustinloukut erityisesti osa-aikatyötä tekevillä.

Sosiaaliturvauudistusta valmistelee hallitusohjelman mukaisesti parlamentaarinen komitea, joka työskentelee kahden vaalikauden ajan vuoteen 2027 saakka. Komiteassa on jäseniä kaikista eduskuntapuolueista ja komitean puheenjohtajana toimii Terveiden ja hyvinvointilaitoksen (THL) tutkimusprofessori Pasi Moisio. Komitean työskentelyyn osallistuu pysyvinä asiantuntijoina edustajia järjestöistä, laitoksista ja eri ministeriöistä. SAK osallistuu komitean työhön asiantuntijaedustajana.

Komitean työtä tukee viisi eri jaostoa. SAK:lla on jäsen työllisyyden ja osaamisen jaostossa, työ- ja toimintakykyjaostossa sekä hallintojaostossa. Asumisen jaoston tai tutkimus- ja arviointijaoston työhön eivät työmarkkinajärjestöt osallistu.

Komitea tulee käsittelemään perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea sekä niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta. Lisäksi tarkastelussa perus- ja ansioturvaetuuksien käsitteiden sekä määräytymisen yhdenmukaistaminen. Uudistustyössä käydään läpi myös opiskeluun liittyvät etuudet sekä sosiaaliturvaan kuuluvien etuuksien ja palveluiden parempi yhteensovittaminen.

Toimeentuloturvan osalta sosiaaliturvakomitean tehtävänä on tarkastella syitä ja keinoja toimeentulotukiriippuvuuden vähentämiseksi. Toimeentulotuen uudistaminen tapahtuu näillä näkymin kuitenkin erillisessä työryhmässä, jossa SAK:lla ei ole edustusta.

SAK:n lähtökohtana sosiaaliturvan uudistamiselle on syy- ja ansioperusteisuuden säilyttäminen. Ansioturva turvaa osaltaan köyhyyttä ja syyperusteisuus kannustaa myös palveluihin. Kannustinloukkoihin on etsittävä uudistuksessa inhimillisiä ratkaisuja esimerkiksi lieventämällä palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamista.

Päätös: SAK toimii sosiaaliturvakomiteassa osa-aikatyötä tekevien työntekijöiden kannustinloukkojen purkamiseksi.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Työeläkejärjestelmän kehittäminen

Vuonna 2011 Suomessa siirryttiin takuueläkejärjestelmään, jonka myötä pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa on ylläpidetty kansaneläkkeen korottamisen sijaan erillisellä elementillä, jonka maksimimäärä yhdistettynä kansaneläkkeeseen asettaa eläkkeiden minimitason. Maksettu kansaneläke kaventui aiemmin aina 50 prosentilla kertyneen työeläkkeen määrästä. Takuueläkkeen ja kansaneläkkeen yhdistetty kaventumisaste on kuitenkin 100 prosenttia, eli kerrytetystä työeläkkeestä ei kaikista pienituloisimmilla eläkeläisillä jää mitään käteen.

Kun suurimmille eläkkeille asetettava kattotaso nousee tasaisin väliajoin poliittiseen keskusteluun, muistutetaan tavallisesti työeläkejärjestelmän periaatteesta, että jokaisen työuran aikana ansaitun euron tulee nostaa eläkkeen tasoa. Pienimpien eläkkeiden kohdalla tämä periaate ei kuitenkaan ole toteutunut takuueläkkeen myötä, sillä tällä hetkellä kokonaiseläke nousee vasta, kun vuotuinen työeläke ylittää noin 3000 euroa.

Työeläkkeet jäävät pieniksi, kun taustalla on esimerkiksi katkonainen työura, jonka aikana työtulojen lisäksi on turvaututtu myös sosiaalietuuksiin, jotka eivät kerrytä työeläkettä. Lisäksi takuueläkkeeseen joutuvat turvautumaan tyypillisesti varhaisessa vaiheessa työkyvyttömiksi joutuneet. Nykyisessä tilanteessa kaikista pienituloisimmat tukevat käytännössä työeläkemaksuillaan muille maksettuja eläkkeitä, sillä ne eivät nosta heidän omaa eläketasoaan.

Kansaneläkkeiden kohdalla tulisi palata kohti aiempaa järjestelmää, jossa kaikki kertynyt työeläke nostaa aina kokonaiseläkettä. Tavoitteena tulee kuitenkin olla, että kansaneläkkeen taso on lähempänä nykyistä kansaneläkkeen ja takuueläkkeen muodostamaa minimieläkettä, sillä jo nykyisellään pienituloisten eläkkeensaajien tulee turvautua eläkkeensaajien asumistukeen sekä toimeentulotukeen. Näiden tukien alikäyttö on myös eläkeläisten keskuudessa merkittävä ongelma, jota korkeampi kansaneläkkeen taso helpottaisi.

Palvelualojen ammattiliitto PAM esittää, että SAK:n tulee pyrkiä kehittämään työeläkejärjestelmää siten, että jokainen kertynyt työeläke-euro nostaa kokonaiseläkettä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 14 Työeläkejärjestelmän kehittäminen**

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry esittää, että SAK:n tulee pyrkiä kehittämään työeläkejärjestelmää niin, että jokainen kertynyt työeläke-euro nostaa kokonaisaläkettä.

Työeläkejärjestelmää on kehitetty niin, että nykyisin eläkettä kertyy työhistorian aikana ansaitusta tulosta. Eläkettä kertyy samalla tavalla kaikilla työpaikoilla ja aloilla. Työeläkkeen määrään vaikuttavat työuran pituus, työansiot ja karttumisprosentti. Palkan lisäksi eläkettä kertyy myös ansiosidonnaisista sosiaaliturvaetuuksista kuten sairaus-, vanhempain- sekä työttömyyspäivärahoista.

Yhä edelleen moni SAK:lainen työntekijä saa eläkkeelle jäädessään työeläkkeen rinnalla myös kansaneläkettä tai takuueläkettä. Työuran katkonaisuudesta tai osa-aikatyön tekemisestä johtuen palkka on usein voinut jäädä pieneksi. Vaikka eläkeläisten toimeentulo on keskimäärin kohtuullista, joutuvat eläkeläiset turvautumaan usein muihin sosiaalietuuksiin eläkkeen rinnalla.

SAK on esittänyt, että pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa selvitettäisiin kokonaisuutena. Monella pienituloisella on paljon sairaus- ja lääkemenoja, joiden kasvaneet omavastuut ovat entisestään heikentäneet näiden eläkeläisten asemaa.

Päätös: SAK painottaa edunvalvonnassaan, että pienituloisten eläkeläisten asemasta tehdään kokonais selvitys. Samassa yhteydessä myös kansaneläkkeen kehittämistä tulee arvioida niin, että aloitteessa esitetty tavoite kokonaisaläkkeen noususta toteutuisi.

Esitys SAK:n edustajiston järjestäytymiskokoukselle 1.–3.6.2020

Työmarkkinamallin uudistuminen tarvitsee instituutioiden tukea

Julkisten palveluiden resurssit eivät riitä työriitojen ja konfliktien ennaltaehkäisemiseen ja työelämän kehittämiseen. Työelämän julkiset palvelut ovat nykyisellään henkilöresursseiltaan pienten ja tehtäväkentiltään suppeiden virastojen pirstaleinen kokonaisuus. Niiden toiminnan painopiste on lähes yksinomaan riitojen sovittelussa ja juridisessa neuvonnassa.

Nykyisessä työmarkkinamallissa paikallinen yhteistoiminta ja työehtojen ja työolosuhteiden paikallinen kehittäminen edellyttäisivät lisää sekä konsultoivia ja ohjaavia että tarvittaessa ongelmien ratkaisuun suunnattavia palveluita. Vastaavasti alakohtaisiin neuvotteluihin nojaava sopimisen malli tarvitsee koordinoituakseen ennakoivaa ja yhteisesti jaettua kuvaa taloudesta sekä palkanmuodostuksesta ja eri toimialojen merkityksestä osana sitä.

Ruotsissa perustettiin 2000-luvun taitteessa *Medlingsinstitutet* –niminen instituutio, jolle räätälöitiin työriitojen sovittelua laajempi työelämän asiantuntijatehtävä. Sen toiminnan painopiste on ennakoivassa työssä ja työelämän ja työmarkkinaosapuolten palvelemisessa. Tämän toteuttamiseksi yksi *Medlingsinstitutetin* keskeisistä tehtävistä on edistää palkanmuodostuksen vakautta, minkä taustaksi se vastaa palkkatilastoinnista ja esimerkiksi samapalkkaisuuden raportoinnista.

Myös Suomessa painopisteen siirtäminen paikallisen toiminnan ja työmarkkinaneuvottelujen ennakoivaan tukemiseen ehkäisisivät ennalta konfliktien syntymistä. Se edistäisi työmarkkinasopua sekä talouden ja yhteiskunnallisten arvojen kannalta kestäväää palkanmuodostusta mahdollistamalla myös nykyistä tasapuolisemman ja hyväksyttävämmän palkkasopimisen koordinaation.

Näiden tavoitteiden edistämiseksi PAM esittää SAK:n edustajistolle, että SAK toimii aktiivisesti nykyistä kokonaisvaltaisempien työelämän osapuolille suunnattavien julkisten palveluiden kehittämiseksi. Tarvittaessa tämä voi tarkoittaa myös nykyisten instituutioiden rakenteisiin puuttumista.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry**Esitys 15 Työmarkkinamallin uudistuminen tarvitsee instituutioiden tukea**

PAM esittää, että SAK toimii aktiivisesti työelämän osapuolille suunnattavien julkisten palveluiden kehittämiseksi.

Syksyn 2019 ja alkutalven 2020 aikana työmarkkinakonfliktien määrä on lisääntynyt. Tämä on myös paljastanut puutteita meidän nykyisissä työmarkkinatoimintaa tukevissa julkisissa palveluissa. Erityisesti ennaltaehkäisevä, erilaisten näkemysten yhteensovittaminen ja erimielisyysasioiden ratkaisu on jäänyt puutteelliselle tasolle. Toimeen tartutaan vasta silloin, kun riita on jo realisoitunut. Työmarkkinaosapuolten välit ovat usein kiristyneet ja riitaa käsitellään julkisesti. Se ei ole paras tapa tasapainoisen ratkaisun löytämiseksi, eikä näin myöskään palkansaajien edun mukaista.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston rooli on jäänyt suurelle yleisölle tuntemattomaksi. Jatkossa toimiston roolin painopisteeeksi on ajateltu hyvän yhteistoiminnan edistämistä paikallisella tasolla. Tämä tapahtuisi neuvonnan ja ohjeiden avulla. Hyvä paikallinen yhteistoiminta muodostaa pohjan myös menestyksekkäälle paikalliselle sopimustoiminnalle.

Paikallinen sopiminen etenee, mutta nykyinen työmarkkinamalli ei tarjoa siihen tukea. Usein kyse on työnantajapuolen vahvasta halusta lisätä paikallisuutta, joka konkretisoituu työehtosopimusneuvotteluiden yhteydessä. Työntekijäpuoli usein vastustaa paikallista sopimista, koska sen mielestä ei ole olemassa pitkän tähtäimen yhteistä näkemystä tavoitteista mitä oikeastaan ollaan tekemässä.

Työelämän ja sopimustoiminnan kehittäminen tarvitsee tuekseen myös objektiivisesti tuotettua tutkimustietoa. Tällä hetkellä sitä tarjoaa osaltaan valtiovarainministeriön alaisuuteen organisoitunut tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta, joka on organisoitunut valtionvarainministeriön alaisuuteen. Tämä toimikunta on irrallaan yhteis- ja sovittelutoimintaa harjoittavista toimistoista. Näiden instituutioiden saumaton yhteistyö olisi jatkossa kuitenkin entistä tärkeämpää suomalaisten työmarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta. Jos eri osapuolilla on käytössään luotettavaa, objektiivista ja tutkimustietoon perustuvaa tietoa ja tukea, on työmarkkinaosapuolten välinen neuvottelutoiminta myös menestyksekkäämpää ja riidattomampaa.

Päätös: Työmarkkinoita palvelevien palveluiden kehittämiseksi SAK:ssa aloitetaan valmistelutyö rakenteellisten muutosten esittämiseksi sopimustoimintaa tukevissa instituutioissa. Näitä instituutioita ovat erityisesti yhteistoiminta-asiamiehen ja valtakunnansovittelijan toimistot sekä tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta että näiden välinen yhteistyö.

SAK:n ja liittojen etu on, jos näiden palveluiden synergiaa pystytään kasvattamaan siten, että se palvelee paremmin työmarkkinoiden valtakunnallista ja paikallista sopimustoimintaa. Ennaltaehkäisevä ote erilaisten työmarkkinakiistojen ratkaisemisessa on huomioitava

tulevaisuudessa entistä paremmin. Se tukee osaltaan myös jäsenmäärän positiivista kehittymistä.